

Simplicissimus Budapestje*

BEVEZETÉS A KORSZERŰ SZNOB- ÉS HEDONIZMUSBA, VALAMINT AZ ALKALMAZOTT EMBERLESÉS TUDOMÁNYÁBA

Először a Várbazárban

Simplicissimust egy remekbe szabott könyv bemutatójára kérték fel decemberben, az Ybl év záróeseményén. Ezt értelemszerűen a Várbazárban rendezték. A résztvevők közül sokan most jártak először a (többször) újra nyitott épületben. Mindenki elképedt a régi és az új makulátlan összeillesztésén, az automatikusan nyíló-záródó színházteremajtókon, a Buda történetéből vett fontosabb évszámok négy nyelvű magyarázatain (a véceajtókon), a büfé mennyezetéről lelógó világítótesteken, a bécsi színvonalú technikai felszerelésen és asszisztencián – azon, hogy minden, de minden működött.

Csak eljövételkor suhant át néhányak fejében a kérdés: mire ez a hatalmas beruházás? Mi lesz az átalakítható, többcélú teremben, ha majd a Nemzeti Táncszínház új otthona elkészül a Millenárison? Ausztriában ilyen sohasse fordulhatna elő: először vágnak, aztán mérnek, most a pozitív tartományokra értve ezt az ősi, a magyar bajok leírására született szállóigét... Végül is a Millenáris ezredfordulós kalandja is egy ilyen sztori volt: létrejött egy tetszetős, urbanisztikai szempontból újszerű, a nemzetközi szakajtó által mennybe menesztett komplexum, amelyet mindössze egy félsikerű ideiglenes kiállítás legitímált. Aztán több mint tíz év hányódás következett. Gyakran változott a gazda is (minisztériumról minisztériumra hányódott a cég.) Most több mint tíz év múlva, végre felbukkant egy értelmes cél. Oka: a miniszterelnökség a színház régi helyére akar költözni.

Volt-e értelme az Ybl évnek?

Hogy általában van-e értelme az állami emlékéveknek, a kérdésre nem adható egyértelmű válasz. József Attila, Bartók esetében nyilván van, Gárdonyi, Csók István esetében aligha. (A kiváló festőnek idén van az emlékéve. Tetszett már hallani róla?) A kulcs az, hogy nem kell minden évben feltétlenül ilyesmit rendezni.

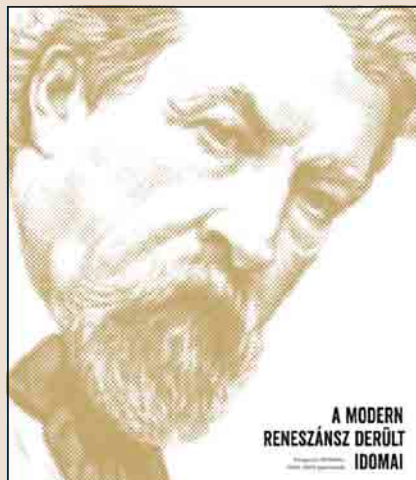
Az Ybl emlékévként – különösen, hogy kiegészítették az „építészet éve” kódnevű eddig nemigen ismert típusú programsorozattal – mindenképpen volt értelme. Az ebből az alkalmából megnyíló különböző pénzforrások sok jó mechanizmust olajoztak meg. Rendeztek komoly konferenciát, megjelent

egy sor könyv, megszámlálhatatlan nyilvános eseményt, ismertető sétát rendeztek. Voltak például lelkes szakújságírók, akik beutazták a történelmi Magyarországot, és rögzítették a nagy mester épületeinek mai állapotát, a kastélyoktól a magtárakig.

Hogy mindez lehetséges volt, ehhez az is kellett, hogy az Ybl tervhagyaték digitalizálása már évekkel ezelőtt befejeződött – volt mire építeni. Sőt, az interneten szabadon hozzáférhető. A tervlapok képehez mellékelik a leírást, hivatkozásokkal együtt.

És ha minden igaz, akkor Budapest Főváros levéltára gondozásában nemsokára elkezdődik az Ybl internetes archívum építése, a csodálatosan tartalmas és könnyen kezelhető Lajta Archívum mintájára.

Vagyis a címben feltett kérdésre egyértelmű igen a válasz.

Egy remekbe szabott, időre elkészült Ybl könyv hányatott sorsa

Régi, bevált bölcsesség, hogy „a határidő a legjobb műzsa”. Az Ybl emlékévként nyitó eseménye is volt, erre készült el A modern reneszánsz derült idomai – Válogatás Ybl Miklós (1814–1891) műveiből című gyönyörű album – afféle ízelítő a mester munkásságából. A kötet címe Ybl közeli munkatársa, Ney Béla egyik cikkéből származik. A szerző a 19. századi, vagyis az akkori „kortárs reneszánsz építészet” derűs formáiról beszélt. Ezt hívjuk ma neoreneszánsznak.

Ez egy különleges műgonddal, a közhelyeket mesze elkerülő tervezői hozzáállással

(papírkötés, mázolatlan papír) kinyomtatott újszerű ismeretterjesztő könyv a legismertebb magyar építészről. A vállalkozás motorja Hidvégi Violetta, Budapest Főváros Levéltára főlevéltárosa és Ritoók Pál, az Építészeti Múzeum gyűjteményvezetője voltak, ők írták és szerkesztették a könyvet. De hadd soroljuk fel itt a többi szerzőt is: Galamb Zsuzsanna, Juhász Veronika, Kemény Mária, Krähling János, Marótzky Kata, Vasáros Zsolt. És a fotográfusokat is: Alapfy László, Bujnovszky Tamás, Graylhofer-Kovács Gábor, Hajdú József, László János, Sebestyén László, Szentiváni János, Szőnyi István.

A szerkesztés legjobb ötlete, hogy nem időrendben, hanem épülettípusok szerint sorolja be rendszerébe a műveket. Bemutatói eszköze pedig szöveg, tervtári részlet, régi új fotó. Olyan érzés lapozgatni, mintha mi magunk tartanánk a kezünkben a régi terveket. (Amire gondolom a digitalizálás óta nincsen módja senkinek a levéltárosokon kívül – nagyon helyesen.)

Vannak aztán isteni légifelveleek (A Civertan cég jóvoltából, remélhetően adományképpen.) És van néhány elretentő mai állapotfelvétel. Felhívás cselekvésre. És vannak már elpusztult (vagy eleve ideiglenes használatra szánt) épületek. Szóval teljes körű az ismertetés. De mindenből csak ízelítő.

A szövegek a legjobb ismeretterjesztő stílusban íródtak. Erre csak a téma legjobb szakemberei képesek. Érezni, hogy minden mondatuk mögött legalább tíz másik bújuk meg. De azok már nem fértek bele ebbe a könyvbe. Hogy lehet hányatott sorsú egy ilyen nagyszerű könyv, amely példás tartalommal, pompás kiállításban határidőre elkészült?! – értetlenkedik nyilván minden BUDAPEST-olvasó. Hát úgy, hogy az emlékévként nyitására készült el, de a könyvbemutató, hogy hogy nem, az emlékévként zárására csúszott. Akkor is egy szekciótéremben, egy tucat ember előtt, miközben a vendégek túlnyomó többsége a nagyteremben tartózkodott. De nem is ez a fő baj. Hanem hogy mindvégig nem volt kapható a boltokban. (Kivétel: a Budapest Főváros Levéltára, illetve egyes események.)

Ahogy a könyvbemutatót is elhangzott mint szerény javaslat, a megmaradt példányokat szét kellene osztani a könyvtárak között. És ha már nem marad példány, akkor ingyenesen letölthetővé kellene tenni. Így lehetne a könyv az utolsóból az első.

*Mottó: „Nekem mondd, pestinek, hogy füle van a tepsinek?” – XX. század végi mondás

fotó: Simplicissimus

Jól védelt fotósbolt a Népszínház utca és a „Pápatér” sarkán (tetszetek hallani már, hogy a kalauz így mondja be a megállót?) A kirakatban két erős márkanév: Fujifilm és Fortepan. Lám: a Fortepan erre is jó: a kisiparos a fotóportálnak a környékről készített képeivel hirdeti magát.

Változások a Központi Szabó Ervin Könyvtár háza táján

Mostanában megint többet járok kölcsönözni ebbe a nagyszerű könyvtárba, amely a rendszerváltás utáni Budapest egyik igen jó közberuházása volt (a nagy bővítésre gondolok, a hatalmas szabadpolc-rendszerre, a palotaszárny két udvarának lefedésére.) Egyáltalán, hogy nem épített vadonatúj könyvtárat a város, pedig száz éve tervezték. (Valaha volt nagy pályázat a Tisza Kálmán – Köztársaság – II. János Pál pápa térre is.) Lassan megszoktam, hogy automata veszi vissza a könyveket, megértettem, hogy az összes könyvet egyszerre olvassa be, türelmesen elmagyarázom a rendszert a vele újonnan ismerkedőknek (sajnos mindig éppen előttem állnak – igaz, ha nem így lenne, nem léphetnék fel mint nagy pedagógus.) Rég megszoktam a szekrényeket, igaz, hogy egy ideig görcsöltem, hogy elfelejtem – nem a kódszámot, hanem hogy melyik szekrénybe raktam a cuccomat.

Egy-két éve aztán ebben is nagy segítségemre kezdett lenni a könyvtár. Egy kis műanyag tokot ragasztottak a szekrények

belsejébe, amiből el lehet venni egy cetlit, amire a szekrény száma van nyomtatva.

Na most nem fogják elhinni, mit láttam egy nap, amikor szombaton zárásig maradtam (ami sajnos 4 óraker van, nem a szokásos 8-kor.) Hogy a földön szétszórva hevert két tucatnyi szám.

Mi lesz ebből az országból, ha a többségében fiatal, kiemelkedően értelmes (hiszen könyvet olvasó) ember nem tartja természetesnek, hogy a cetliket vissza kell dugni a tokba, hogy majd másnak is jusson belőle! (Talán ki kellene írni, hogy „Ne dobd el a cédulát, tedd vissza a helyére!”)

Lehet, hogy az lenne a megoldás, ha megszüntetnék a cetlirendszert. Ezt kellene odaírni: „Fényképezd le a szekrényt, ha biztosan nem akarod elfelejteni, melyik a tiéd.” Ezt a módszert Simplicissimustól tanultam. Amíg volt autója, a mélygarázsokban mindig lefényképezte, hol tette le.

Újabb jelentés a Belvárosi piacról

Egy tavalyi számban arról tépelődtem a Belvárosi piac átépítése kapcsán, hogy beválthat-e a számítás: vissza lehet-e csábíta-

ni az őstermelőket a frissen, nyolc pavilon lebontásával létrehozott standokra. Nos: egy év megfigyelései alapján kijelenthetem: nem lehet. A standoknál csak elvétve dolgoznak árusok, azok is elterpeszkednek, mintha próbálnának többnek látszani. A kínálat szánalmas.

És most egy megdöbbenő dolog jutott tudomásomra, nem is tartom meg magamnak. Egy barátom megbízható forrásából azt hallotta, hogy a kevés „őstermelő” egyike a piacon áruló más árusok portékáját árulja! Ógyes, szokták pestiesen mondani. Vagy inkább: röhejes.

Erről *Deutsch* úr, az Ecseri egyik nyolcvanas évekbeli őskövülete jut eszembe, aki a piac közepső, fedett boltjában árult, de eladni sohasem láttam, venni annál többször. Egy nap aztán felfedeztem egy Haris közbeli kis boltban – az is az övé volt. A pénz, mint közlekedő edény! – gondoltam.

De a Hold utcai példa még ennél is jobb. Nem kell bajlódni az áru fáradtságos szállításával. Színtisztán megmutatja, mi történik előbb-utóbb, ha a szabad piacba belepiskálnak.